

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Історичний факультет

Кафедра нової та новітньої історії

Д и п л о м н а р о б о т а

магістра

на тему: «**Виникнення та діяльність Міжнародного товариства
свідомості Крішни**»

«**The appearance and activities of the International Society for Krishna Consciousness**»

Виконала: студентка заочної форми навчання
спеціальності 8.02030201 Історія

Дяченко Віолетта Володимирівна
Керівник к.і.н., доц. Черних І. Д. _____

Рецензент к.і.н., доц. Луговий О.М. _____

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№ __ від _____ 2017 р.

Завідувач кафедри

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Захищено на засіданні ДЕК № 2
протокол № __ від _____ 2017 р
Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)
Голова ДЕК

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Огляд джерел та літератури.....	9
1.1 Аналіз джерел.....	9
1.2 Історіографія.....	20
Розділ 2. Передумови виникнення Міжнародного товариства свідомості Крішни.....	31
2.1 Ідейні передумови виникнення товариства	33
2.2 Проповідницька діяльність Шрілі Прабхупади в Індії.....	45
2.3 Історичні умови в Сполучених Штатах Америки в період становлення товариства	51
Розділ 3. Створення і початковий період діяльності Міжнародного товариства свідомості Крішни.....	62
3.1 Створення Міжнародного товариства свідомості Крішни...	63
3.2 Діяльність Бхактіведанти Свами Шрілі Прабхупади після створення товариства.....	71
Висновки.....	79
Список джерел та літератури.....	82
Додатки.....	90

Вступ

Актуальність проблеми. Важливою перевагою будь-якої релігії є її традиційність. Суспільство, звертаючись до віри в Бога, прагне знайти ідеали, які були б перевірені часом і авторитетні. Однак історія свідчить, що в релігійній сфері існує плюралізм. Вивчаючи минуле, неважко помітити, що на зміну одним формам поклоніння божественним силам приходять інші.

У кожній релігійній традиції співіснують різні течії. Наприклад, в християнстві фахівці налічують понад півтори тисячі самостійних конфесій. Одним з факторів, що породжують релігійні протиріччя, є твердження мало не кожної релігійної традиції, що її вірування і практика в будь-якому сенсі вище або більш правильні, ніж інші. Якщо раніше основним типом міжрелігійних протиріч була боротьба всередині однієї релігійної організації, яка завершувалася розколом, то для сучасної епохи характерний інший тип суперечностей - це ситуація «зустрічі» різних конфесій на одній території. Одні з цих релігій традиційні для даного регіону і країни, інші з'явилися зовсім недавно. Виникла принципово нова ситуація, коли в Європі або в Америці, де традиційно переважали християни, з'явилися і зміцніли ісламські, буддійські, індуїстські громади. Якщо в попередні епохи переселенці в цих країнах, як правило, відмовлялися від своїх релігій і піддавалися асиміляції, то після Другої світової війни і особливо починаючи з 70-х років «кількість» переселенців перейшла в нову «якість». Прийшов процес освіти етнічних і конфесійних громад, які зберігали свою національну і релігійну ідентичність.

Міжнародне Товариство Свідомості Крішні (далі МТСК) – доволі новий та суперечливий релігійний рух. Думки з приводу його традиційності та місця серед духовних практик неоднозначні та часто штучно прикріплені до тієї чи іншої релігійної системи. Саме через цю особливість тема створення МТСК є непросто цікавою, а й доволі дискусійною тематикою на даний час.

Крім того, в існуючих історичних працях з даної проблеми відсутній комплексний аналіз історіографії дослідження МТСК. Тому нами буде зроблена спроба проаналізувати сукупність джерел стосовно проблеми вивчення руху, описати думки дослідників про створення саме організаційної структури даного вчення, а також прослідкувати еволюцію та ідеологію Міжнародного Товариства Свідомості Крішни.

Що стосується актуальності суспільного аспекту даної роботи, то тут слід зазначити, що оскільки досліджуване товариство розповсюдило свою діяльність в Україні та у безлічі інших держав світу з правом на вільне віросповідання, ми вбачаємо раціональним висвітлити її в контексті якомога більш об'єктивного та неупередженого погляду на МТСК і таким чином зробити свій внесок у підвищення рівню обізнаності суспільства стосовно даного культурного феномену. На наш погляд, тема роботи є вельми актуальною, адже вона обумовлюється суттєвою нестачою знань та дезінформованістю сучасного суспільства з даного питання, а також тим, що на сьогоднішній день дуже часто в масах домінує вкрай негативне ставлення до досліджуваного товариства.

Метою дослідження є висвітлення передумов виникнення та створення Міжнародного товариства свідомості Крішни на базі аналізу джерел та опрацьованої історіографії, та пошук виважених, об'єктивних трактувань його в історії.

Метою роботи були зумовлені наступні **завдання**:

- з'ясувати характер й стан розвитку історіографічних робіт радянських, російських, американських та вітчизняних дослідників, стосовно виникнення та діяльності МТСК;
- дослідити звідки беруть початок головні ідеї, які ставить перед собою МТСК;
- проаналізувати в яких історичних умовах створювалося МТСК та які фактори сприяли його швидкому розповсюдженню;

- спробувати оцінити діяльність засновника МТСК Абхая Чаранаравинда Бхактиведанти Свами Шрили Прабхупади.

Об'єктом дослідження магістерської роботи виступає Міжнародне товариство свідомості Крішни як релігійна організація з своєю доктриною, цілями та світосприйняттям.

Предметом дослідження є історія виникнення та умови розвитку МТСК.

Хронологічні рамки. Дослідження охоплює межі ХХ-го ст., також міститься екскурс присвяченій зародженню гаудія-вайшнавизму.

Географічні рамки. Охоплюють межі двох країн Індії та Сполучених Штатів Америки.

Визначення дослідницької методики. Під час написання роботи були використані такі методи – збір та обробка інформації стосовно історії розвитку гаудія-вішнуїтської течії індуїзму, компілятивний метод, метод структурного та порівняльного аналізу, класифікація та типологізація, історичний та логічний методи, індукція, історико-генетичний та історико-системний метод.

Аналіз джерельної бази. Джерельною базою роботи стала, перш за все праця американського професора Бакнеллського університету історика та релігіознавця Ларрі Шинна «Krishna Consciousness in the West» (Свідомість Крішни на Заході) [19], в якій містяться документи створення «Ліги відданих» в Індії у 1953 році, за 12 років до того як Шріла Прабхупада відправився до США, задачі та цілі в статуті якої в незмінному вигляді перенеслися до цілей, які перед собою були сформовані при створенні МТСК. Ці документи надали нам можливість зрозуміти причини виникнення МТСК та показали, що зародження думки створення товариства не були нав'язані громадським рухом «Нью Ейдж», який в 60-х роках ХХ ст. зароджувався у свідомості переважно молодих американців, а був продуманий ще за довго до його виникнення.

Документ «Конституція ИСККОН» [5], який був написаний Бхактivedантою Свами Шрілою Прабхупадой 22 липня 1974 року дав нам можливість більш детально ознайомитись із договором про Створення МТСК, зрозуміти основні перспективи, та плани які ставить перед собою це товариство.

Ще одним джерелом, яке допомогло дізнатися про життя та діяльність засновника гаудія-вайшнавизму Шрі Чайтанью Махапрабху стала «Шрі Чайтанья-Чарітамріта» - Крішнадаса Кавіраджа, у перекладі Бхактivedанти Свами, який опублікував її у 1974 році. Ця фундаментальна праця зібрана автором з різних щоденників які вели близькі супутники і особисті секретарі Шрі Чайтанї Махапрабху. [9]

Серед літератури з даної тематики виділяються роботи, що представляють найбільший інтерес у розумінні створення та діяльності МТСК. Зокрема, робота «Неоиндуизм и западная культура» [49]. Фаликова Бориса Зіновійовича, кандидата історичних наук, доцента Центру вивчення релігій Російського державного гуманітарного університету. У даній роботі висвітлюється подія інтеграції МТСК у середовище та час коли у суспільстві Сполучених Штатів Америки відбувався бунт проти устоїв традиційності у різних сферах життя. Що в свою чергу спонукало швидкому розповсюдженню даного товариства. Праця Томаса Хопкінса американського релігієзнавця, історика релігії та індолога «The Hindu Religious Tradition» [61] знайомить читача з витоками становлення МТСК, а також показує як побудована адміністративна структура в даному суспільстві.

Ще однією важливою роботою стала праця доцента кафедри філософії та соціології Санкт-Петербурзького державного університету культури і мистецтв Ватмана Семена Вікторовича «Бенгальский вайшнавизм» [26], в якій підкреслюється релігійна автентичність МТСК як однієї з течій індуїстської традиції вайшнавизму

Згідно з поглядами сучасних українських релігієзнавців з цього питання - В. Докаша [32], К. Кислюка [39], В. Лубського [41] та А. Черній [51] - «Товариство свідомості Крішні - це одне з найпоширеніших неорелігійних утворень, яке започатковане у середині 60-х років ХХ ст. у США».

Українські дослідники у своїх працях роблять акцент на тому, що крішнаїзм – це новоорієнталістська релігія. Зокрема В. Лубський у своїй праці «Релігієзнавство» [41, с. 368] зазначає, що МТСК - це модернізований варіант одного з відгалужень вішнуїзму — релігії чайтанів. Також варто виділити працю А. Чернія «Релігієзнавство» [51, с. 174], в якій автор також відзначає, що МТСК відноситься до богошукань орієнталістського напрямку. Також зазначається, що крішнаїзм – це неорелігійна організація, яка є політично нейтральною.

Відсутність ґрунтовних узагальнюючих наукових праць з даної теми серед українських істориків зумовлює новизну проведеної роботи, в якій поєднана велика низка розрізної інформації та створена можливість її використання.

Обґрунтування структури роботи. В розкритті даної теми є доцільним освітити її в контексті завдань, які були поставлені в меті данної магістерської роботи. Кожен із структурних елементів приведених нижче висвітлює одне з завдань поставлених в меті. 1) Дослідити опрацьовані джерела та літературу, для того щоб розуміти на скільки вивчені різні аспекти даної роботи та з'ясувати яка існує проблематика та актуальність в висвітленні того чи іншого джерела. 2) За допомогою сукупності дослідженої та наукової літератури спробувати зрозуміти ідейні передумови виникнення Міжнародного товариства свідомості Крішні. 3) Зрозумівши на яких засадах та цінностях будується МТСК, проаналізувати які умови сприяли для його стрімкого розповсюдження. 4) дослідивши всі вище зазначені пункти, спробувати оцінити ту рушійну силу у лиці Бхактіведанти

Свами Шрілі Прабхупади, яка послугувала головним імпульсом для створення даного товариства.

В цілому праця складається із вступу, трьох розділів перший і третій з яких має ще два підрозділи, а другий розділ розкривають три підрозділи, в роботі є висновок , список джерел і літератури та додатки.

В роботі використано 20 джерел, 5 з них зображені в додатках, та 49 одиниць літератури.

ВИСНОВКИ

Розглянувши історію створення та діяльності Міжнародного товариства свідомості Крішні з моменту його зародження і зрозумівши головні принципи його діяльності, в даній роботі ми поставили мету та ряд завдань над якими працювали, а у висновку спробуємо лаконічно їх висвітлити.

Виділяють три підходи до вивчення історії МТСК: дослідження, присвячені науковому аналізу даної проблематики; праці прихильників руху, які на власному досвіді намагаються осмислити цей культурний феномен, і роботи критиків як релігієзнавчої, так і світської позиції.

У світському релігієзнавстві МТСК розглядається з позиції історії, антропології, філософії релігії, яка розкриває характер взаємин між релігією і різні аспекти культури. Конфесійний напрям у вивченні МТСК підходить з власною позицією, власних догматів, можливо в деяких моментах і упереджених. Вивчивши всі підходи ми спробували зробити опосередкований висновок.

Проаналізувавши праці радянських, російських, американських та вітчизняних дослідників, стосовно зародження, виникнення та діяльності МТСК, ми прийшли до висновку, що більшість історіографічних джерел визначають, що МТСК відноситься до традиційної гілки бенгальського вайшнавізму, але це питання є досить дискусійним з боку деяких російських вчених та православних релігійних діячів, які стверджують, що дана організація є агентом американських спецслужб та несе деструкційний і руйнівний характер. Також нами було помічено, що всі наукові праці були спрямовані на вивченні філософських аспектів товариства, але майже ніхто з дослідників не аналізував значення даної релігійної організації з боку соціокультурної інтеграції. Це питання є дуже цікавим і може слугувати в подальшому вивченні Міжнародного товариства свідомості Крішні.

Взаємодія різних культурних традицій не є аномалією для сучасного суспільства, де мультикультуралізм – є характерною рисою.

Досліджуючи, звідки взяли початок головні ідеї, які ставить перед собою МТСК ми помітили, що вчення бхакті-йоги, яке практикують та поширюють члени МТСК, бере свій початок у ведійському періоді розвитку суспільства, яке популяризувалося через Шрі Чайтанью Махапрабху в Західній Бенгалії в другій половині XV ст. Ідея бхакті складається зі служіння Богові з любов'ю та відданістю. Ядро філософії МТСК базується на давніх текстах, таких як Бхагавад-Гіта та Шрїмад-Бхагаватам.

Шрїмад-Бхагаватам є коментарем ведійського мудреця Вьяси до «Веданта-сутри», в ній викладена основна суть усіх Вед. У ньому розповідається хто є Бог та як з ним можливо відновити давно втрачені стосунки, на прикладах великих святих, які вже пройшли цей шлях.

Цікавим є те, що остаточний висновок Бхагавад-гіти як би ставить крапку в суперечці людей, що йдуть різними шляхами: «Відкинь всі дхарми (релігійні обов'язки) і прийми прихисток у Мене одного». Відповідно до Бхагавад-Гіти, відданість Богу («прийми прихисток у Мене одного»), трактується як поняття суто надконфесійне.

Стосовно історичних умов, у яких створювалося МТСК, ми прийшли до висновків, що характер 1960-х років в США може оцінюватися на двох рівнях. З одного боку, допустимо орієнтуватися на реальні історичні та культурні події і бачити в них пояснення того, що відбувається. Тут слід згадати війну у В'єтнамі, рух за громадянські права, зростання наркоманії та інше. В той же час, 1960-і роки можуть розглядатися і оцінюватися як відображення менш явних тенденцій і подій. На наш погляд, до останніх можна віднести наростання глобалізаційних процесів у світовій історії, що зумовили взаємодію традиційних і сучасних культур, а також виникнення тенденції до становлення єдиної загальнолюдської культури.

Всі вище перераховані фактори дозволили ідеям індійської філософії «вбудуватися» в західну культуру таким чином, що вони стали невід'ємною її частиною.

Криза американського суспільства 60-х років зі збігу обставин об'єдналася в одне русло з черговими спробами місіонерської проповіді гаудіявайшнавизму за межами Індії і стала причиною її успішного проростання на чужорідному ґрунті.

Аналізуючи діяльність Бхактіведанти Свами, можна сказати, що створивши МТСК 13 липня 1966 року в Нью-Йорку, як нову релігійну організацію з зовнішньої сторони, він залишив традиційну для гаудіявайшнавів внутрішню складову, не створював нового віровчення, не заперечував авторитет попередників і не вдавався до антагонізму з існуючою традицією, також він не проголошував себе пророком, месією або інкарнацією Бога на Землі, а називав себе слугою Бога і своїм послідовникам намагався прищепити пошану до попередніх вчителів та визнаних святих, бережливе ставлення до духовної та культурної спадщини минулого. Завдяки його зусиллям МТСК на сьогоднішній день є утверджена релігійна організація.

Що спонукає людей сьогодення вступати та розширювати цю організацію такими стрімкими темпами в контексті даного дослідження ми не можемо сказати, але це може стати питанням наступних опрацювань.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ДЖЕРЕЛА

1. Certificate of incorporation of International society for Krishna Consciousness inc.(Pursuant to the Religious Corporation Law of the State of New York). Реєстраційне свідоцтво про створення Міжнародне товариство свідомості Крішни. (Відповідно до Закону релігійної корпорації штату Нью-Йорк). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.iskcon-truth.com/iskcon-inc-incorporated.html> (дата звернення 24.04.17).
2. Direction of Management. (Вказівки з менеджменту). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://prabhupadabooks.com/d.php?g=176578> (дата звернення 24.04.17).
3. A mendments to be immediately added to all official registration documents, constitutions, incorporation papers, etc. (Поправки до з реєстраційних документів, конституції, інкорпорації, и.т.д.) [Електронний ресурс] – Режим доступу:[http://vanisource.org/wiki/740722 Amendments for official documents](http://vanisource.org/wiki/740722_Amendments_for_official_documents) (дата звернення 25.04.17).
4. «Resolution to amend certificate of incorporation» (Рішення зміни свідоцтва про реєстрацію з приводу майна організації) [Електронний ресурс] – Режим доступу:http://www.harekrzna.com/sun/editorials/iskcon_inc-dom/feb72amendments.pdf (дата звернення 25.04.17).
5. «Constitution of Association» («Конституція Общества»), [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://guruprabhupada.forum24.ru/?1-2-30-00000082-000-0-0-1353423568> (дата звернення 25.04.17).
6. «The organizational structure of ISKCON» (Организационная структура ИСККОН) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nitay-shachinandana.ru/?p=1454> (дата звернення 25.04.17).
7. «Policy initiated devotees» (Правила для ініційованих відданих) [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://www.rupanugadas.com/2014/04/rules-and-regulations-for-devotees.html>

(дата звернення 26.04.17).

8. А. Ч. Бхактиведанта Свами Прабхупада. Бхагавад-гита как она есть. — 3-е издание, исправленное. — М.: Бхактиведанта Бук Траст, 2009. — 1016 с.

9. А. Ч. Бхактиведанта Свами Прабхупада. Шрі Чайтан`я Чарітамріта. — К. Бхактиведанта Бук Траст, 1999. — 1437 с.

10. А. Ч. Бхактиведанта Свами Прабхупада. Шримад – Бхагаватам. – Том 1-30 [Электронный ресурс] Режим доступа:

http://www.vasudeva.ru/index.php?option=com_content&view=category&id=136&Itemid=282 (дата звернення 26.04.17).

11. Котовский Г. Г. Моя встреча со Шрилой Прабхупадой // Вайшнавизм: открытый форум. — 1997. — В. 1. — С. 17.

12. Мудрость Вед. Тексты: шастры, пураны и труды ачарьев [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.krishna.ru/culture-and-tradition/86-vaishnavism/355-shastras-and-puranas.html> (дата звернення 26.04.17).

13. Сатсварупа дас Госвами. Прабхупада лиламрита. — М.: Философская книга. — 2010.— 711 с.

14. Сатсварупа дас Госвами. Прабхупада: Человек. Святой. Его жизнь. Его наследие / Сатсварупа дас Госвами. — М.: Bhaktivedanta Book Trust, 2007. — 608 с.

15. Хари Шаури дас. Трансцендентный дневник. Путешествие с Его Божественной Милостью А.Ч. Бхактиведантой Свами Прабхупадой / Хари Шаури дас. — Т. 4. — М.: Философская книга, 2009. — 768 с.

16. Ядубара дас. По стопам Шрилы Прабхупады. Воспоминания / Ядубара дас. — К.: Вайшнавская литература. - 2011. — 341 с.

17. Яковлев, Владимир Вайшнав-физик Вишвамित्रа Дас вспоминает о жизни советских кришнаитов при Брежнев, Андропове и Горбачеве // Портал-Credo.Ru. — 2006.- С. 29.

18. Hayagriva Dasa. The Hare Krishna Explosion: The Birth of Krishna Consciousness in America, 1966-1969. — Moundsville, WV: Palace Press, 1985. — xvi, 369 p.
19. Shinn Larry D. Krishna Consciousness in the West / David G. Bromley, Larry D. Shinn. — Lewisburg: Bucknell University Press. — 1989. — P. 309.
20. Tamal Krishna Goswami, Graham M. Schweig. A Living Theology of Krishna Bhakti: Essential Teachings of A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada. — New York: Oxford University Press, 2012. — x, 286 p.

ЛІТЕРАТУРА

21. Алаев Л.Б., Антонова К.А. История Индии в Средние века. — М.: Наука,.- 1968. — 723 с.
22. Балагушкин Е. Г. Религиозный плюрализм в современной России: новые религиозные движения на постсоветском этапе. -2006. Т. 15. - № 2. С. 62–78.
23. Балагушкин Е. Г. Общество сознания Кришны (кришнаиты, вайшнав) / Е. Г. Балагушкин // Религии народов современной России. — М.: Республика,.- 2002. — С. 624 .
24. Бжезинського Я. Т. Критика идеологии и практики современного кришнаизма. Е. Г. Балагушкин // Новое в жизни, науке и технике. Науч. Атеїзм. - 1984.-№ 10. — С. 64.
25. Брусиловская М.Н. Древо индуизма. — М.: Издательская фирма «Восточная литература»РАН, 1999. — 559 с.
26. Ватман С. В. Бенгальский вайшнавизм // С. В. Ватман. — Санкт-Петербург, 2005. — 404 с .
27. Ватман С. В. — Вайшнав и русская культура в XVII-XIX вв. [Электронный ресурс] — Режим доступа: <http://vedic-culture.in.ua/old/vaisnav/1/g1.html> (дата звернення 26.04.17).

28. Ватман С. В. Подметальщик на рынке святых имен [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://oldsufiwebzine.wordpress.com/2003/04/24/> (дата звернения 26.04.17).
29. Вишневская Ю. Движение Харе Кришна в Советском Союзе // Радио Свобода: исследовательский бюллетень. - 1985. — В. 41. — С. 543.
30. Дворкин А. Сектоведение . [Электронный ресурс] / А. Дворкин. -Режим доступа: <http://pravbeseda.ru/library/?page=book&id=.931> (дата звернения 26.04.17).
31. Дерягина Е. «К вопросу о традиционности российского кришнаизма» / Е.Э. Дерягина // Молодежь и наука XXI века. Материалы X всероссийской научно-практической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых. – Красноярск, 2009. – С. 150 .
32. Докаш В. Загальне релігієзнавство / В. І. Докаш. — Чернівці: Книги — XXI, 2005.- С. 376.
33. Дударенок С. М. Религиозная ситуация на российском Дальнем Востоке: история и современность // Россия и АТР. — 2004. — № 2. — С. 253.
34. Дьяченко О. В. Новые религиозные объединения. — Мозырь: Белый ветер, 1998. — С. 151.
35. Жуковец О. Ю. Новые религиозные движения в России: Сайентологическая церковь, Движение объединения, российское Общество сознания Кришны // Культура и религия. — 2012. — № 1 (5). — С. 1-19.
36. Иваненко С. И. Проблема оценки степени авторитетности Международного общества сознания Кришны с точки зрения религиоведческих критериев // Мельникова Е. Н. Свобода совести в России: исторический и современный аспекты / Е. Н. Мельникова, М. И. Одинцов. – М., 2010. —С. 398.
37. Иваненко С. И. Русская православная церковь, индуизм, Общество сознания Кришны: есть ли предпосылки для налаживания конструктивных взаимоотношений? // Свобода совести в России: исторический и

- современный аспекты / Ред. М. И. Одинцов, Н. И. Щемелева, Л. А. –
Российское объединение исследователей религии, 2009. — С. 396.
38. Кантеров И. Я. Новое религиозное движение в России и США:
сравнительный анализ // Религиоведение. — 2001. — № 1. — С. 72.
39. Кислюк К.В. Релігієзнавство / К. В. Кислюк, О. М. Кучер. - К.: Кондор,
2004. – С. 646.
40. Колосов Л., Кассис В. Б. За фасадом разведок. — Минск: Вышэйшая
школа, 1986. — С. 335.
41. Лубський В. І. Релігієзнавство / В. І. Лубський, В. І. Теремко, М. В.
Лубська. — К.: Академвидав, 2002. — С. 381.
42. Миркина З. О. Великие религии мира. // З. Миркина.– 1995, - С. 416.
43. Митрохин Л. Н. Кто такие кришнаиты? // Атеизм и религия: вопросы и
ответы / Сост. В. М. Кувенева. — М.: Политиздат, 1987. — С. 256.
44. Моцов А., Садошенко С. Йог с голубыми глазами, или истинное лицо
проповедников Кришны // Социалистическая индустрия. — 24 января 1982.
— С. 3.
45. Прозоров Б. Л. Идеологическая диверсия против советской молодежи:
Расчеты и просчеты буржуазных советологов. — Л.: Лениздат, 1986. — 218 с.
46. Пудов В. С. Кришнаиты-вайшнав в СССР // На пути к свободе совести /
Ред. Т. Б. Рябикова. — М.: Прогресс, 1989. — С. 504.
47. Советские кришнаиты в лагерях и тюрьмах // Русская мысль. — 22 мая
1987. — № 3674. — С. 7.
48. Тимошин Л. Этот «странный мир Харе Кришна» // Наука и религия. —
1983. — № 1-2. — С. 52-57.
49. Фаликов Б. З. Неиндуизм и западная культура.— М.: Наука, 1994.— С.
219.
50. Чарльз Р. Брукс. Что такое ИСККОН?. – Режим доступа: <http://vedic-culture.in.ua/old/vaisnav/2/b1.html> (дата звернення 26.04.17).

51. Черній А. М. Релігієзнавство / А. М. Черній. – К.: Академвидав, 2003. – С. 400.
52. Черняк Е. Б. Невидимые империи: тайные общества старого и нового времени на Западе. — М.: Мысль, 1987. — С. 271.
53. Шинн Л. История ИСККОН на Западе: Становление Движения сознания Кришны в Америке [Электронный ресурс] / Л. Шинн. – Режим доступа: http://www.vasudeva.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=735:03-istorija-iskkon-na-zapade-stanovlenie-dvizhenija-soznaniya-krishny-v-amerike-larri-shinn&catid=52&Itemid=276 (дата звернення 26.04.17).
54. Antic O. The Spread of Modern Cults in the USSR // Religious Policy in the Soviet Union / Edited by Sabrina P. Ramet. — Cambridge: Cambridge University Press, 1992. — P. 252-270. — xix, P. 361.
55. Brzezinski J. What Was Srila Prabhupada's Position: The Hare Krishna Movement and Hinduism. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://content.iskcon.org/icj/6_2/62jagat.html (дата звернення 26.04.17).
56. Dasa S. Hindu Encounter with Modernity: Kedarnath Datta Bhaktivinoda, Vaiṣṇava Theologian / N. Shukavak Dasa. - Los Angeles: Sanskrit Religions Institute, 1999. P. 608.
57. Elton O. Who is a Hindu?: Hindu Revivalist Views of Animism, Buddhism, Sikhism, and Other Offshoots of Hinduism / Elton O // Voice of India. – 2002. – P. 358.
58. Fuller J. Bhaktivinode Thakur and the transformation of religious authority among the Gauḍīya Vaiṣṇavas In nineteenth-century Bengal/ Dale Jason Fuller. – University of Pennsylvania, 2005. – P. 185-199.
59. Gupta R. Caitanya Vaiṣṇava philosophy: tradition, reason and devotion / R. Gupta. – Burlington, Ashgate Publishing, 2014. – P. 256.
60. Hunt S. J. Alternative Religions: A Sociological Introduction / J. Stephen Hunt. – Ashgate, 2003. – P. 268.

61. Hopkins T. Identity and division in cults and sects in South Asia: Proceedings of the South Asia seminar / Thomas J. Hopkins – Philadelphia, PA: Dept. of South Asia Regional Studies, University of Virginia, 1984. – P. 182.
62. Klostermaier K. Hinduism: A Short History / K. Klaus Klostermaier. – Oneworld, 2000. – P. 342.
63. Larson G. J. Hinduism in India and in America / J. Gerald Larson. - Louisville, KY: Westminster John Knox Press, 2009. – P. 200.
64. Nye M. Multiculturalism and Minority Religions in Britain: Krishna Consciousness, Religious Freedom and the Politics of Location / M. Nye. – Richmond, Surrey: Curzon Press, 2002. - P. 331.
65. Rochford, E. Burke. Hare Krishna Transformed. — New York: NYU Press, 2007. — x, 285 p.
66. Rochford, E. Burke. Hare Krishna Transformed. — New York: NYU Press, 2007. — x, 285 p.
67. Sharma A. New Hindu Religious Movements in India and rapid social change / A. Sharma. – Paris, 1986. – P. 245.
68. Suvira J. The Origin and Development of Vaisnavism. Munshiram Manoharlal Publishers Pvt.Ltd., New Delhi, 1981. P. 1-5.
69. Shinn, Larry D. The Dark Lord: Cult Images and the Hare Krishnas in America. — Philadelphia: Westminster Press, 1987. — 204 p.

Додаток 1 «Реєстраційне свідоцтво Про створення Міжнародного товариства свідомості Крішні»

CERTIFICATE OF INCORPORATION

OF

INTERNATIONAL SOCIETY FOR KRISHNA CONSCIOUSNESS, INC.

(Pursuant to the Religious Corporation Law of the State of New York)

We, the undersigned, for the purpose of forming a corporation pursuant to the Religious Corporation Law of the State of New York, do hereby make, subscribe and acknowledge this certificate as follows:

FIRST: The name of the corporation shall be INTERNATIONAL SOCIETY FOR KRISHNA CONSCIOUSNESS, INC.

SECOND: The purposes for which the corporation is organized are:

- (a) To systematically propagate spiritual knowledge to society at large and to educate all peoples in the techniques of spiritual life in order to check the imbalance of values in life and to achieve real unity and peace in the world.
- (b) To propagate a consciousness of Krishna as it is revealed in the Bhagawat Gita and Srimad Bhagawatam.
- (c) To bring the members of the Society together with each other and nearer to Krishna, the prime entity, and thus to develop the idea, within the members, and humanity, at large, that each soul is part and parcel of the quality of Godhead (Krishna).
- (d) To teach and encourage the Samkirtan movement congregational chanting of the holy name of God as revealed in the teachings of Lord Sri Chaitanya Mahaprabhu.
- (e) To erect for the members, and for society at large, a holy place of transcendental pastimes, dedicated to the personality of Krishna.

DEC 28 2004

045830

- (f) To bring the members closer together for the purpose of teaching a simpler and more natural way of life.
- (g) With a view towards achieving the aforementioned purposes, to publish and distribute periodicals, magazines, books and other writings.

THIRD: The corporation shall have the power, either directly or indirectly, either alone or in conjunction or cooperation with others, to do any and all lawful acts and things and to engage in any and all lawful activities which may be necessary, useful, suitable, desirable, or proper for the furtherance, accomplishment, fostering, or attainment of any or all of the purposes for which the corporation is organized, and to aid or assist other organizations whose activities are such as to further, accomplish, foster, or attain any of such purposes. Notwithstanding anything herein to the contrary, the corporation shall exercise only such powers as are in furtherance of the exempt purposes of organizations set forth in Section 501(c) of the Internal Revenue Code and its Regulations as the same now exist or as they may be hereafter amended from time to time.

FOURTH: The corporation is not organized for profit, and no part of the net earnings of the corporation shall inure to the benefit of any private shareholder or individual. In the event of the liquidation or dissolution of the corporation, whether voluntary or involuntary, no member shall be entitled to any distribution or division of its remaining property or its proceeds, and the balance of all money and other property received by the corporation from

any source, after the payment of all debts and obligations of the corporation, shall be used or distributed, subject to the order of the Supreme Court of the State of New York as provided by law, exclusively for purposes within those set forth in Article SECOND of this certificate and within the intendment of Section 501(c) of the Internal Revenue Code of 1954 and its Regulations as the same now exist or as they may be hereafter amended from time to time.

FIFTH: The operations of the corporation are to be conducted principally within the State of New York.

SIXTH: The principal place of worship of this Society is intended to be located at No. 26 Second Avenue in the City, County and State of New York.

SEVENTH: The number of trustees of the Society shall be nine.

EIGHTH: The names and addresses of the trustees until the first annual meeting of the corporation are as follows:

<u>NAME</u>	<u>ADDRESS</u>
MICHAEL GRANT	110 Bowery, New York, N. Y.
JAN OSLUND	110 Bowery, New York, N. Y.
JAMES S. GREENE	324 East 6th Street, New York, N. Y.

The names and addresses of the trustees until the second annual meeting of the corporation are as follows:

<u>NAME</u>	<u>ADDRESS</u>
PAUL GARDINER	38 East 76th Street, New York, N. Y.
DONALD W. CHAPDELAINÉ	26 Second Avenue, New York, N. Y.
RAYMOND MARAIS	26 Second Avenue, New York, N. Y.

The names and addresses of the trustees until the third annual meeting of the corporation are as follows:

<u>NAME</u>	<u>ADDRESS</u>
KARL YEARGENS	218 Centre Street New York, N. Y.
RAPHAEL BALSAM	26 Second Avenue, New York, N. Y.
ROBERT LEFKOWITZ	1847 49th Street, Brooklyn, N. Y.

NINTH: The first annual meeting for the annual election of trustees shall be held on July 6, 1967, at 7:00 P.M. at No. 26 Second Avenue, in the City, County and State of New York.

TENTH: The matters set forth in paragraphs FIRST through EIGHTH of this certificate were determined at a meeting held for that purpose pursuant to Section 192 of the Religious Corporation Law on July 6, 1966 at No. 26 Second Avenue in the City, County and State of New York. Said meeting was held pursuant to due written notice as provided in Section 191 of the Religious Corporation Law.

ELEVENTH: All of the subscribers to this certificate are of full age and all are members in good and regular standing of the church seeking incorporation through the filing of this certificate by admission with full membership therein in accordance with the rules and regulations thereof.

IN WITNESS WHEREOF we have made, subscribed, and acknowledged this certificate of incorporation this 13th day of July, 1966.

Abshakti...

Carol Baker

Raymond Marais

Додаток 2 «Вказівка з менеджменту»

INTERNATIONAL SOCIETY FOR KRISHNA CONSCIOUSNESS, INCORPORATED

FOUNDER-ACARYA: HIS DIVINE GRACE

A. C. BHAKTIVEDANTA SWAMI PRABHUPADA

DIRECTION OF MANAGEMENT

I, the undersigned, A. C. Bhaktivedanta Swami, disciple of Om Visnupad Paramhansa 108 Sri Srimad Bhaktisiddhanta Sarasvati Gosvami Maharaj Prabhupada, came in the United States in 1965 on September 18th for the purpose of starting Krishna Consciousness Movement. For one year I had no shelter. I was travelling in many parts of this country. Then in 1966, July, I incorporated the Society under the name and style the International Society for Krishna Consciousness, briefly ISKCON. The lawyer was Mr. J. Goldsmith. Gradually the Society increased, and one after another branches were opened. Now we have got thirty-four (34) branches enlisted herewith:

19	Amsterdam	Holland	
20	Atlanta	Georgia	1476 Oxford Rd. N.E. 30322
21	Baltimore	Maryland	1300 N. Calvert St.
22	Berkeley	California	2710 Durant Avenue. 94704
23	Berlin	West Germany	
24	Boston	Massachusetts	40 N. Beacon St. 02134
25	Boulder	Colorado	623 Concord St.
26	Buffalo	New York	40 Englewood Ave. 14214
27	Chicago	Illinois	2210 N. Halstead St.
28	Columbus	Ohio	318 East 20th Ave. 43201
29	Detroit	Michigan	74 West Forest St. 48201
30	Edinburgh	Scotland, U.K.	
31	Hamburg	West Germany	2000 Hamburg 6, Bartelstrasse 65
32	Honolulu	Hawaii	2016 McKinley St. 96822

1	Laguna Beach	California	130 Woodland Drive 92651
2	London	England	7 Bury Place, Bloomsbury, W.C. 1
3	Los Angeles	California	3764 Watseka Ave. 90034
4	Montreal	Canada	3720 Park Ave.
5	New Vındavana	W. Virginia	RD 3 Moundsville 26041
6	New York City	New York	61 Second Ave. 10003
7	Paris	France	c/o Serge Elbeze, BO 113 Paris 14
8	Philadelphia	Pennsylvania	416 South 10th St. 19147
9	Provincetown	Massachusetts	104 Bradford St.
10	San Diego	California	3689 Park Blvd.
11	San Francisco	California	618 Frederick St. 94117
12	San Jose	California	70 Hawthorne Way
13	Santa Barbara	California	6654 del Playa, Goleta 93017
14	Seattle	Washington	5516 Roosevelt Way N.E. 98105
15	St. Louis	Missouri	4544 LaClede Ave. 63110
16	Sydney	Australia	298 Birrell St. Bondi, N.S.W. 2026
17	Tokyo	Japan	6-16, 2 Chome Ohhashi, Meguro-Ku
18	Toronto	Canada	40 Beverly St., Ontario
19	Vancouver	Canada	260 Raymur St., No. 305, B.C.
20	Washington	D.C.	2015 Q Atreet N.W. 20009

21

22   As we have increased our volume of activities, now I
23 think a Governing Body Commission (hereinafter referred to as
24 the GBC) should be established. I am getting old, 75 years old,
25 therefore at any time I may be out of the scene, therefore I
26 think it is necessary to give instruction to my disciples how
27 they shall manage the whole institution. They are already
28 managing individual centers represented by one president, one
29 secretary and one treasurer, and in my opinion they are doing
30 nice. But we want still more improvement in the standard of
31 Temple management, propaganda for Krishna Consciousnes,
32 distribution of books and literatures, opening of new centers

-3-

1 and educating devotees to the right standard. Therefore, I have
2 decided to adopt the following principles and I hope my beloved
3 disciples will kindly accept them.

4 There was a meeting in San Francisco during the Ratha Yatra
5 festival 1970 and many presidents of the centers were present. In
6 that meeting it was resolved that an ad hoc committee be set up
7 to form the constitution which is taken into consideration. My
8 duty was to first appoint twelve (12) persons to my free choice
9 amongst my disciples and I do it now and their names are as
10 follows:

- 11 1. Sriman Rupanuga Das Adhikary
- 12 2. Sriman Bhagavandas Adhikary
- 13 3. Sriman Syamsundar Das Adhikary
- 14 4. Sriman Satsvarupa Das Adhikary
- 15 5. Sriman Karandhar Das Adhikary
- 16 6. Sriman Hansadutta Das Adhikary
- 17 7. Sriman Tamala Kṛṣṇa Das Adhikary
- 18 8. Sriman Sudama Das Adhikary
- 19 9. Sriman Bali Mardan Das Brahmachary
- 20 10. Sriman Jagadīṣa Das Adhikary
- 21 11. Sriman Hayagriva Das Adhikary
- 22 12. Sriman Kṛṣṇadas Adhikary

23 These personalities are now considered as my direct representatives.
24 While I am living they will act as my zonal secretaries and after
25 my demise they will be known as Executors.

26 I have already awarded Sannyas or the renounced order of
27 life to some of my students and they have also got very important
28 duties to perform in this connection. The Sannyasis will travel
29 to our different centers for preaching purpose as well as
30 enlightening the members of the center for spiritual advancement.
31 The Sannyasis will suggest for opening new centers in suitable
32 places and the GBC will take action on it.

-4- 1 As was stipulated by the ad hoc committee, the function of
2 the GBC will be as follows with particulars:

3 PARTICULARS OF THE GOVERNING BODY COMMISSION

4 "The purpose of the Governing Body Commission is to act as
5 the instrument for the execution of the Will of His Divine Grace.

6 And further,

- 7 1. The GBC oversees all operations and management of ISKCON,
8 as it receives direction from Srila Prabhupada and His Divine
9 Grace has the final approval in all matters.
- 10 2. His Divine Grace will select the initial 12 members of the
11 GBC. In the succeeding years the GBC will be elected by a vote
12 of all Temple presidents who will vote for 8 from a ballot of
13 all Temple presidents, which may also include any secretary who is
14 in charge of a Temple. Those 8 with the greatest number of votes
15 will be members for the next term of GBC. Srila Prabhupada
16 will choose to retain four commissioners. In the event of Srila
17 Prabhupada's absence, the retiring members will decide which four
18 will remain.
- 19 3. The commissioners will serve for a period of 3 years, and
20 they may be re-elected at the end of this period.
- 21 4. The chairman is elected by the GBC for each meeting. He
22 has no veto power, but in event of a vote tie, his vote will
23 decide. The same will apply for votes cast by mail between
24 regular meetings.
- 25 5. Throughout the year, each of the commissioners will stay
26 with His Divine Grace for one month at a time and keep the other
27 commissioners informed of His Divine Grace's instructions.
- 28 6. The primary objective of the GBC is to organize the opening
29 of new Temples and to maintain the established Temples.
- 30 7. Advice will be given by the GBC in cases of real property
31 purchases, which will be in the name of ISKCON, INC. (Trucks or
32 other vehicles will be purchased in the name of the local

1 president).

2 8. Removal of a Temple president by the GBC requires support
3 by the local Temple members.

4 9. The GBC has no jurisdiction in the publication of
5 manuscripts, which will be handled by a separate committee;
6 profits to be returned to Srila Prabhupada."

7 *****

8 So far my books are concerned, I am setting up a different
9 body of management known as the BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST. The
10 trustees of this body are also members of the GBC, but their
11 function is not dependent on the GBC.

12 ISKCON Press was created for the exclusive publication of
13 my books and literatures and should be continued in that way.

14 During my absence no one shall live in my apartment.

15 ^{ACB}
16 *A. C. Bhaktivedanta Swami*

18 Witnessed by:

19 *(Robert F. Cozens)*
20 *Robert F. Cozens*

Date *July 28th 1970.*

21 *(William R. E. Helichman)*
22 *Bhagavandas Adhikary*
23 *Karanidhan das Adhikary (Kelly Gifford Smith)*

24 Date *July 28, 1970*

26 At the World Head Quarters
27 3764, Watseka Avenue
28 Los Angeles, California
90034

Додаток 3 «Внесення в статут і реєстраційні документи МТСК положені про місце в товаристві Бхактиведанти Свами Шрили Прабхупади»

ISKCON

INTERNATIONAL SOCIETY FOR KRISHNA
CONSCIOUSNESS
439 HENRY STREET,
BROOKLYN, NEW YORK,
11231; TEL: (212)596-9658

Founder-Acarya: His Divine Grace

A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada 'TOPMOST

URGENCY

AMMEDMENTS TO BE IMMEDIATELY ADDED TO ALL OFFICIAL
REGISTRATION DOCUMENTS, CONSTITUTIONS, INCORPORATION
PAPERS, ETC.

i.) It is declared that His Divine Grace A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupad is the Pounder-Acharya of (ISKCON) International Society for Krishna Consciousness. He is the supreme authority in all matters of the society. His position cannot be occupied by anyone else, and his name and title must appear on all documents, letterheads, publications, and buildings of the Society.

In particular it shall be clearly understood that no real estate may be purchased or sold by any officer of the Society without the express permission of His Divine Grace A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupad, the Founder- Acharya of ISKCON.

2.) There shall be a Governing Board Committee of trustees appointed by the Founder-Acharya His Divine Grace A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupad according to the document Direction of Management dated July 28, 1970, The GBC is to act as the instrument for the execution of the will of His Divine Grace Srila Prabhupad.

Dated at New York, July 22, 1974.

Balimardan das Goswami
GBC, Zonal Secretary

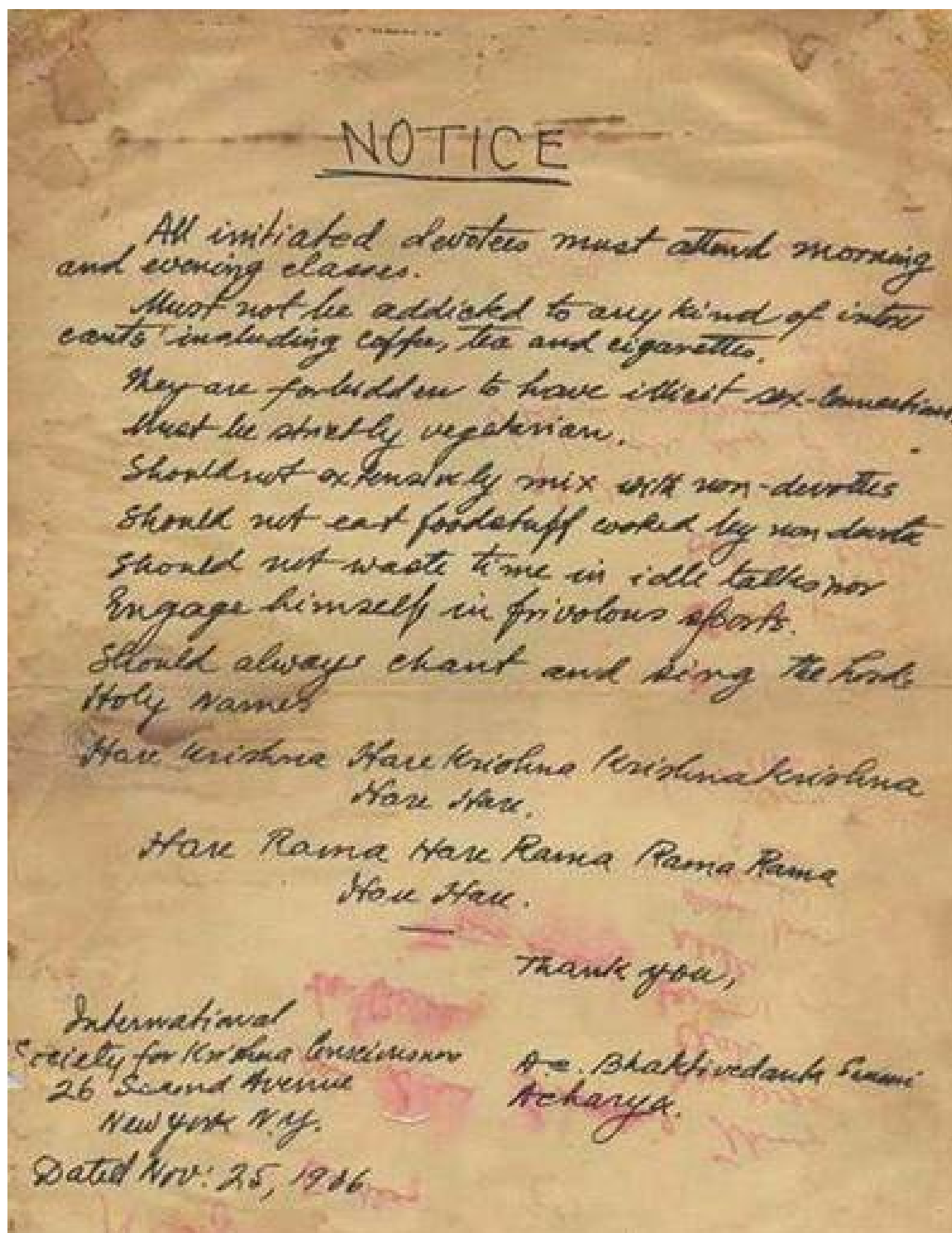
ISK CON
HEADQUARTE
THROUGHOUT
THE WORLD

Founder-Acarya
" A.C. Bhaktivedanta Swami
Brahmananda Swami, GBC,
Zonal Secretary

Approved

Додаток 4 «Policy initiated devotees» («Правила для ініційованих відданих»)

Додаток 5 «Рішення зміни свідоцтва про реєстрацію з приводу майна організації»

INTERNATIONAL SOCIETY FOR KRISHNA CONSCIOUSNESS, INC
A NON-PROFIT CORPORATION

RESOLUTION TO AMEND CERTIFICATE OF INCORPORATION

IT IS IN THE OPINION OF THIS BOARD OF DIRECTORS THAT IT WILL BE IN THE BEST INTERESTS OF THE INTERNATIONAL SOCIETY FOR KRISHNA CONSCIOUSNESS, INC. (I S K C O N) AND HELP PROMOTE THE PURPOSES OF ISKCON TO AMEND SECTION THE 'FOURTH' IN THE CERTIFICATE OF INCORPORATION AS FOLLOWS:

"The property of this corporation is irrevocably dedicated to charitable or religious purposes, and upon liquidation, dissolution, or abandonment of the owner, after providing for the debts and obligations thereof, the remaining assets will not inure to the benefit of any private person but will be distributed to a non-profit fund, foundation, or corporation which is organized and operated exclusively for charitable or religious purposes and which has established its tax exempt status under Section 501 (c) (3) of the Internal Revenue Code."

WE, THE UNDERSIGNED, DO HEREBY MAKE, SUBSCRIBE AND ACKNOWLEDGE THIS AMENDMENT,,

ADOPTED AT SPECIAL MEETING OF THE BOARD OF DIRECTORS ON
FEBRUARY 20, 1972

Kelly Gifford Smith
_____
PRESIDENT

am Jm
_____
VICE PRESIDENT

Robert J. Scaright Jr.
_____
SECRETARY

George R. Lunde
_____
BOARD MEMBER